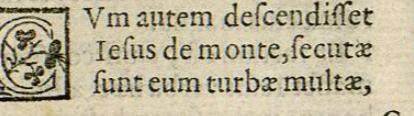

Lib. 1.c.23. bus, sed pietate misericordia accesserit. Beati ergo mitis, quoniam ipsi habent reditatem possidebunt terram. Quisquis etiam carnalem delectationem contra rectam voluntatem suam rebellare sentit, exclamat. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? & ita lugendo implorat consolatoris auxilium, unde beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.

Lib. 1.c.32. testatem habens, & non sicut scribae eorum, & pharisei.

C A P. VIII.

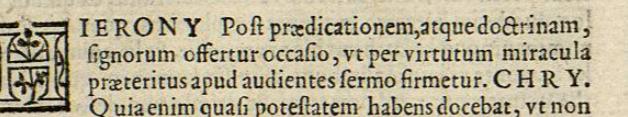

Vm autem descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ,

G fideles. In hoc autem, qd dicit: {Si vis,} non dubitat Christi voluntatem ad omne opus bonum paratum, sed quia non omnibus expedit corporalibus integritas, neciebat, utrum ei expediret curatio illa. Dicit ergo: {Si vis,} jecit ei dicens: Credo, quia quod bonum est, vis, ignoramus autem si est mihi quod desiderio, bonum. C H R Y. Hom. 26.

Lib. 1.c.46. Mundus autem cordis oculum habet, qui finem honorum operum suorum, non in eo constituit, ut hominibus placeat, neque ut compareat ea que huic vita sunt necessaria, neque temere aiunt hominis condemnat, & qui cuncti exhibet homini, hac intentione exhibet, quia sibi via exhibet. Beati mundo corde, qm Dei videbunt. Oportet etiam, vt per misericordiam inueniantur arcta via sapientia, cui peruersori homini deceptions obstruunt, quae euadere est venire ad pacem sapientiae. Beati ergo filii Dei vocabuntur, sed sive iste ordo considerandus sit sive aliud, facienda sunt quæ audiimus a Domino, si volumus edificare supra petram.

C A P. VIII.

IERONYMUS. Post predicationem, atque doctrinam, signorum ostenditur occasio, vt per virtutum miracula præteritus apud audientes sermo firmetur. C H R Y.

H Quia enim potestates habens erat, vt non estimaret ostensio esse hic doctrina modus, operibus hoc idem facit, quasi potestate habens curare. Et ideo dicit. { Cū aut descen-}

Hom. 5. in diuersis locis. desse Iesu de monte, secuta sunt eum turbæ multæ. O R I G E.

D Docente enim Dominum in monte, discipuli erant cum ipso, quib[us] erat datum celestis doctrina nolle secreta. Nunc autem descendente eo de monte, turbæ secuta sunt eum, quia in monte ascenderat nequaquam poterant, quia quos delictorum sarcina deprimit, ad mysteriorum sublimia scandere non valent. Descendente autem Dno, hoc est inclinante ad infirmitatem, & impotentiæ ceteroru[m], miseris est imperfectioni eorum, vel infirmari studens, {secute sunt eum turbæ multæ} quidam propter claritatem, plerique propter doctrinam, nonnulli propter curationem, & administracionem. A M O. Vel aliter. Per montem, in quo Dominus sedet, cœlum intelligitur, de quo scriptum est. Cœlum mihi sedes es. Sed cum Dominus in monte sedet, soli discepulii ad eum accedunt, quia antequam fragilitas nostrae humanitatem assumeret, notus erat tantum in Iudea Deus. At vero postquam de monte sua diuinitas descendit, & humanitas nostræ fragilitatem assumpsit, magna turba nationum secuta est eum. Demonstratur autem doctribus, vt in predicatione sua sermonem habeant temperatum, & fecerint vnumquemque capere posse: & verbum Dei annuncient. A descendente enim in montem Doctores, cū perfectioribus excellentia præcepta ostendunt, defensione vero, cū infirmioribus lectora demonstrant. C H R Y. super Matth. Inter certos autem qui monte non ascenderant, & leprosus sive sumus afferre non valebat quasi peccatorum baülans pondus. Lepra enim est peccatum animorum nostrorum. Ideo ergo Dominus de altitudine colli quasi de excelso monte descendit, vt leprosum peccatorum nostre mundaret. Et ideo quasi iam preparatus descendenter occurrit: propter quod dicit. {Et ecce leprosus veniens} O R I G E. Deorsum currit, & in monte nihil dicit, quia tempus est omni re sub celo tempus doctrinae, & tempus curationis. In monte docuit: animas curavit, corda sanavit, quibus completis, sicut de celestibus montibus ad saluandos cañales descendente, venit ad eum leprosus, & adorabat eum, antequam petret, adorare coepit, cultum ostendens. C H R Y. super Matth. Non enim illum petebat quasi hominem articulatum, sed adorabat eum quasi Deum. Oratio autem perfecta est fides & confessio. Unde leprosus fideli opus adorans implouit, sed opus confessionis implouit in verbis, unde adorabat eum, dicens. O R I G E. Domine per te omnia facta sunt: tu ergo si sive.

F potes me mundare. {Voluntas tua opus est, & opera tua voluntati obedient. Tu prius Naaman Syrum per Heliasum a lepra mundasti, & modo, {si vis, potes me mundare.} C H R Y. in Homil. Non dixit: Si rogaueris Deum, neque si adoraueris: sed, si volueris, potes me mundare. Neque dixit: Domine munda, sed ei totum concedit, & Dominum eum facit, & potestatem viuorum eum ei attribuit. C H R Y. super Matth. Et ita spirituali medico spiritu rituali offerebat mercedem, nam sicut medici pecunias, ille oratione placatur. Nihil enim dignus offerimus Deo, q[uia] oratione fidem. In hoc autem, qd dicit: {Si vis,} non dubitat Christi voluntatem ad omne opus bonum paratum, sed quia non omnibus expedit corporalibus integritas, neciebat, utrum ei expediret curatio illa. Dicit ergo: {Si vis,} jecit ei dicens: Credo, quia quod bonum est, vis, ignoramus autem si est mihi quod desiderio, bonum. C H R Y. Hom. 26.

G & ecce leprosus veniens, adorabat eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Et extendens etiam manum, tetigit eum dicentes: Volo, miserebamur. Et festim mundus est leprosus eius. Et ait illi Iesus: Vide nemini dixeris, sed va de ostende te Sacerdoti, & offer

H fidem. In hoc autem, qd dicit: {Si vis,} non dubitat Christi voluntatem ad omne opus bonum paratum, sed quia non omnibus expedit corporalibus integritas, neciebat, utrum ei expediret curatio illa. Dicit ergo: {Si vis,} jecit ei dicens: Credo, quia quod bonum est, vis, ignoramus autem si est mihi quod desiderio, bonum. C H R Y. Hom. 26.

I munus tuu quod præcepit Moses in testimonium illius. Cum autem introisset Capharnaum, accessit ad eum Centurio, rogans eum; & dicens: Domine non sum dignus ut te intres sub tecum meum: sed tanquam diligebat eum, Nam vnuquisque que diligebat eum modice fuerit, puer meus iacet in domo paralyticus, & male torqueatur. Et ait il

J et tu ossiferas in testimonium illius. C H R Y. super Matth. Non sic intellige, quia hoc Moyses præcepit in testimonium illius: sed ratiōne, q[uia] tu ossiferas in testimonium illius. C H R Y. in Homil. Prædictus enim Christus eos ex hec nihil profectos, non dixit: in emendationem eorumdem sed in testimonium id est in accusationem, & accelerationem, quoniam quia a me erant fœda, omnia facta sunt. Et licet eos præviderit non emendari, non tamē dimisit quae facere op̄ribatur. Illi autem in propria manu erant malitia. Non autem dixit, munus vnde ego ibeo, sed quod Moyses iussit, vt interim transmittat ad legem, & iniquorum obfruat ora, vt enim non dicant, quoniam Sacerdotum gloriam rapuit, op̄ quidem ipse impluit, probationem autem illis concessit. O R I G E. Vel offer munus tuu, vt omnes qui vident te portare, miraculo credant. C H R Y. super Matth. Vel ideo iubet offeri munera, vt si postmodum eum expellere videntur diceris: tamen quia amundato accepisti, & quia me quasi leprosum expelliisti? HILA. Vel legendi est qd Moyses præcepit in testimonium illius, quia qd Moyses in lego p[ro]cepit, in testimonio est non effectus. BEDA. In Ho. Si quæ autem monerat, q[uia] D[omi]n[u]s ci[us] videt Moysi sacrificia approbare, quare id eccl[esi]a non recipiat, meminoris, q[uia] nondum Christus superfluum astimabat eum ducere. HILA. Iacentes autem in seculo, & peccatorum moribus disolutorum spiritualiter g[ra]tias estimant, omnibus vndeque membris fluidis, & ad consistendi officium gradientur, ut coruptis, quarum salutis sacramentum in puro Centurione exprimat, quem satius dicitur: sit principem esse Gentium creditur. Q[uia] ait sit hic princeps, canticum Moysi in Deuteronomio docet, ybi, l. d[omi]ni. Confinitur terminos Gentium iuxta numerum angelorum. R E M I. Vel per Centurionem designantur qui primi ex Gentiliis crediderunt, & perfecti in virtutibus fuerunt. Centurionis d[omi]ni qui centrum militibus praefeccentianus aut numerus perfectus est. Recep ergo Centurio pro puro suo rogarunt, quia primus Gentium pro salute rotius Gentilitatis Dei rogauerunt. HILA. O. Videt ait D[omi]n[u]s Centurionis fidem, humilitatem, & prouidentiam, statim se iturus, & fanaturi esse p[ro]mitit, unde sequitur: Et ait illi Iesus: Ego ueniam & curabo eum. C H R Y. in Homil. Quod nunquam fecit, hic facit Iesus, vbiq[ue] enim sequitur voluntatem supplicium, hic aut p[ro]ficit, & non solum curat, promittit, sed ire ad dominum facit hoc, vt discamus Centurionis virtutes. C H R Y. super Matth. Nisi enim ille dixisset: {Veniā & curabo eum.} nunquam iste responderet. {No sum dignus.} deinde qui pro seruo petebat, ideo ire, pmisit, vt nos doceat non colere magnos, & conterraneos modicos, sed pauperes & ditimes similiiter honorare. HILA. Sic aut in Centurione commendamus fidem, eo q[uia] credit paralyticum a Salvatore posse sanari, patet humilitas in hoc, q[uia] se inducit indignum, cuius tecum D[omi]nis intererat, unde sequitur: Et respondens C[enturio] ait illi: D[omi]ne non sum dignus ut intres sub tecum meum. R A B A. Proprius conscientiam, n[on]e vnde Gentilis, grauari se magis dignatione putauit, q[uia] iuvari, cuius est fide p[ro]dictus, nondum erat tamen sacramētus inunctus. A V G. de Verbo. Dicendo autem fidei indignus, p[ro]ficit dignum non in cuius paries, sed in cuius cor verbū Dei Christi intraret. Neque hoc dicit cum tanta fide & humilitate, nisi illi quem timebat intrare domum suam corde gestaret, nam non erat magna felicitas si Iesus intraret in paries eius, & non esset in p[ro]fecto eius. S E V E R I A. Mystice autem hoc testum corpus est quod regit animam, quod libertatem mentis celesti visione in se concludit: sed Deus neque habitate carnem, neque tecum non corporis designatur intrare. O R I G E. Nunc etiam quando sancti & a Deo appreciabiles eccl[esi]arum antistites sub tecum tuū intrant, tunc ibidem per eos D[omi]n[u]s ingreditur, & tu sic estimes quia Dominum scilicet te. Et quando corpus & sanguinem Domini manducas & bibis: tunc Dominus sub tecum tuū iningreditur, & tu ergo humiliare recipis, & tecum resolutorum sanitate leprosum ergo hunc intraret nos non esse vanegloriosos, per illum autem non esse ingratos, sed omnia ad laude Dei referre. HILA. Et reuera, quid erat necesse, quod sermo ia[ste]raret, quod corpore præferabat. HILA. Vel ut salus haec non offereretur potius quam quereretur, silentium imperat. Sequitur. {Sed uade ostende te Sacerdoti.} HILA. O. Mittit autem eum ad Sacerdotibus, primum propter humilitatem, ut sacerdotibus deferre videatur: deinde ut uidentes leprosum mundatum, si credentes Saluatoris, auerterunt, si uero non crederent, inexcusabiles ferent,

A tni est illis natura. Fidem autem Centurionis vide, quia non dixit veni & salua eum, quia ille confititus in omni loco erat præfens, sapientiam autem, quia non dixit: hic confititus salua eum, sciebat enim quia potest est ad faciendum, sapientia ad intelligendum, misericors ad exaudiendum, ideo infirmatam tantu[m] expoſuit, re

B medium aut sanitatis in potestate miserabilis. Cordis eius dimisit, dicitur: Et in quo apparuit. Et in quo apparebat, intres sub tecum meum: sed tanquam diligebat eum. Nam vnuquisque que diligebat eum modice fuerit, tedium, grauus cum putat habere, q[uia] habet. R A B A. Oia

C ista cum dolore cognominavit, & iacentem, & paralyticum & malum detinunt, ideo vt ait sua angustias demonstraret, & D[omi]n[u]m coquerebant, sic debent o[ste]s condolare seruis, & corum curam habere. C H R Y. in Homil. Quidam autem dicunt, q[uia] excusas fe in hac causam dixit propter quam non ipsum adduxit. Neque enim pos

D sibile era disolutum eum cu[m] torqueatur, & ad ultimas effigies portari. Ego autem signum hoc esse imaginis fidei dico, q[uia] enim sciebat, q[uia] p[ro]ficit, & sufficit ad restitutio[n]em in accusacionem, & accelerationem, quoniam quia a me erant fœda, omnia facta sunt. Et licet eos præviderit non emendari, non tamē dimisit quae facere op̄ribatur. Illi autem in propria manu erant malitia. Non autem dixit, munus vnde ego ibeo, sed quod Moyses iussit, vt interim transmittat ad legem, & iniquorum obfruat ora, vt enim non dicant, quoniam Sacerdotum gloriam rapuit, op̄ quidem ipse impluit, probationem autem illis concessit. O R I G E. Vel offer munus tuu, vt omnes qui vident te portare, miraculo credant. C H R Y. super Matth. Vel ideo iubet offeri munera, vt si postmodum eum expellere videntur diceris: tamen quia amundato accepisti, & quia me quasi leprosum expelliisti?

E HILA. Vel legendi est qd Moyses præcepit in testimonio illius, quia qd Moyses in lego p[ro]cepit, in testimonio est non effectus. BEDA. In Ho. Si quæ autem monerat, q[uia] D[omi]n[u]s ci[us] videt Moysi sacrificia approbare, quare id eccl[esi]a non recipiat, meminoris, q[uia] nondum Christus superfluum astimabat eum ducere. HILA. Iacentes autem in seculo, & peccatorum moribus disolutorum spiritualiter g[ra]tias estimant, omnibus vndeque membris fluidis, & ad consistendi officium gradientur, ut coruptis, quarum salutis sacramentum in puro Centurione exprimat, quem satius dicitur: sit principem esse Gentium creditur. Q[uia] ait sit hic princeps, canticum Moysi in Deuteronomio docet, ybi, l. d[omi]ni. Confinitur terminos Gentium iuxta numerum angelorum. R E M I. Vel per Centurionem designantur qui primi ex Gentiliis crediderunt, & perfecti in virtutibus fuerunt. Centurionis d[omi]ni qui centrum militibus praefeccentianus aut numerus perfectus est. Recep ergo Centurio pro puro suo rogarunt, quia primus Gentium pro salute rotius Gentilitatis Dei rogauerunt. HILA. O. Videt ait D[omi]n[u]s Centurionis fidem, humilitatem, & prouidentiam, statim se iturus, & fanaturi esse promittit, unde sequitur: Et ait illi Iesus: Ego ueniam & curabo eum. C H R Y. in Homil. Quod nunquam fecit, hic facit Iesus, vbiq[ue] enim sequitur voluntatem supplicium, hic aut p[ro]ficit, & non solum curat, promittit, sed ire ad dominum facit hoc, vt discamus Centurionis virtutes. C H R Y. super Matth. Nisi enim ille dixisset: {Veniā & curabo eum.} nunquam iste responderet. {No sum dignus.} deinde qui pro seruo petebat, ideo ire, pmisit, vt nos doceat non colere magnos, & conterraneos modicos, sed pauperes & ditimes similiiter honorare. HILA. Sic aut in Centurione commendamus fidem, eo q[uia] credit paralyticum a Salvatore posse sanari, patet humilitas in hoc, q[uia] se inducit indignum, cuius tecum D[omi]nis intererat, unde sequitur: Et respondens C[enturio] ait illi: D[omi]ne non sum dignus ut intres sub tecum meum. R A B A. Proprius conscientiam, n[on]e vnde Gentilis, grauari se magis dignatione putauit, q[uia] iuvari, cuius est fide p[ro]dictus, nondum erat tamen sacramētus inunctus. A V G. de Verbo. Dicendo autem fidei indignus, p[ro]ficit dignum non in cuius paries, sed in cuius cor verbū Dei Christi intraret. Neque hoc dicit cum tanta fide & humilitate, nisi illi quem timebat intrare domum suam corde gestaret, nam non erat magna felicitas si Iesus intraret in paries eius, & non esset in p[ro]fecto eius. S E V E R I A. Mystice autem hoc testum corpus est quod regit animam, quod libertatem mentis celesti visione in se concludit: sed Deus neque habitate carnem, neque tecum non corporis designatur intrare. O R I G E. Nunc etiam quando sancti & a Deo appreciabiles eccl[esi]arum antistites sub tecum tuū intrant, tunc ibidem per eos D[omi]n[u]s ingreditur, & tu sic estimes quia Dominum scilicet te. Et quando corpus & sanguinem Domini manducas & bibis: tunc Dominus sub tecum tuū iningreditur, & tu ergo humiliare recipis, & tecum resolutorum sanitate leprosum ergo hunc intraret nos non esse vanegloriosos, per illum autem non esse ingratos, sed omnia ad laude Dei referre. HILA. Et reuera, quid erat necesse, quod sermo ia[ste]raret, quod corpore præferabat. HILA. Vel ut salus haec non offereretur potius quam quereretur, silentium imperat. Sequitur. {Sed uade ostende te Sacerdoti.} HILA. O. Mittit autem eum ad Sacerdotibus, primum propter humilitatem, ut sacerdotibus deferre videatur: deinde ut uidentes leprosum mundatum, si credentes Saluatoris, auerterunt, si uero non crederent, inexcusabiles ferent,

F In Ho. d[omi]ni post Epiph.

G C H R Y. in Homil. 3. def. 2.15. Tuū quod præcepit Moses in testimonio illius, quia qd Moyses in lego p[ro]cepit, in testimonio est non effectus. BEDA. In Ho. Si quæ autem monerat, q[uia] D[omi]n[u]s ci[us] videt Moysi sacrificia approbare, quare id eccl[esi]a non recipiat, meminoris, q[uia] nondum Christus superfluum astimabat eum ducere. HILA. Iacentes autem in seculo, & peccatorum moribus disolutorum spiritualiter g[ra]tias estimant, omnibus vndeque membris fluidis, & ad consistendi officium gradientur, ut coruptis, quarum salutis sacramentum in puro Centurione exprimat, quem satius dicitur: sit principem esse Gentium creditur. Q[uia] ait sit hic princeps, canticum Moysi in Deuteronomio docet, ybi, l. d[omi]ni. Confinitur terminos Gentium iuxta numerum angelorum. R E M I. Vel per Centurionem designantur qui primi ex Gentiliis crediderunt, & perfecti in virtutibus fuerunt. Centurionis d[omi]ni qui centrum militibus praefeccentianus aut numerus perfectus est. Recep ergo Centurio pro puro suo rogarunt, quia primus Gentium pro salute rotius Gentilitatis Dei rogauerunt. HILA. O. Videt ait D[omi]n[u]s Centurionis fidem, humilitatem, & prouidentiam, statim se iturus, & fanaturi esse promittit, unde sequitur: Et ait illi Iesus: Ego ueniam & curabo eum. C H R Y. in Homil. Quod nunquam fecit, hic facit Iesus, vbiq[ue] enim sequitur voluntatem supplicium, hic aut p[ro]ficit, & non solum curat, promittit, sed ire ad dominum facit hoc, vt discamus Centurionis virtutes. C H R Y. super Matth. Nisi enim ille dixisset: {Veniā & curabo eum.} nunquam iste responderet. {No sum dignus.} deinde qui pro seruo petebat, ideo ire, pmisit, vt nos doceat non colere magnos, & conterraneos modicos, sed pauperes & ditimes similiiter honorare. HILA. Sic aut in Centurione commendamus fidem, eo q[uia] credit paralyticum a Salvatore posse sanari, patet humilitas in hoc, q[uia] se inducit indignum, cuius tecum D[omi]nis intererat, unde sequitur: Et respondens C[enturio] ait illi: D[omi]ne non sum dignus ut intres sub tecum meum. R A B A. Proprius conscientiam, n[on]e vnde Gentilis, grauari se magis dignatione putauit, q[uia] iuvari, cuius est fide p[ro]dictus, nondum erat tamen sacramētus inunctus. A V G. de Verbo. Dicendo autem fidei indignus, p[ro]ficit dignum non in cuius paries, sed in cuius cor verbū Dei Christi intraret. Neque hoc dicit cum tanta fide & humilitate, nisi illi quem timebat intrare domum suam corde gestaret, nam non erat magna felicitas si Iesus intraret in paries eius, & non esset in p[ro]fecto eius. S E V E R I A. Mystice autem hoc testum corpus est quod regit animam, quod libertatem mentis celesti visione